

Η ΕΛΛΑΣ ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΛΟΥΪΣ.

Τι μεγάλη χαρά νάνακαλύψει κανείς, ένα δροσερό άνοιξιάτικο πρωινό, έτσι τυχαία, στις προκυμαίες, ξεφυλλίζοντας παλιά περιοδικά, ένα άγνωστο ποίημα του Πιέρ ΛουΪς. Δέν υπήρξε ίση της παρά κείνη που δοκίμασα άλλοτε, χαδεύοντας την 'Α φ ρ ο δ ί τ η κάτω από τόχρωμα του θρανίου μου. Το βιβλίο αυτό κατεσχέθη τότε (άλλά τό ξαναβοήκα αργότερα πάνω στο γραφείο του καθηγητή)

Χαρά όλωσδιόλου ένδόμυχη και παραβλητέα προς την καθάρια κείνη συγκίνηση που σās πιάνει στο κατώφλι μιās αίθουσας τών 'Αρχαίων. 'Εδω τα μάραμαρα ζωντανεύουν και πάλλουν από μιā ζωή παλιά όσο κι ό κόσμος· ένα αίμα νέο και πρωτόγονο βράζει μέσα στις χυσές των φλέβες.

Μιā σελίδα του Πιέρ ΛουΪς άποτελεί την καλύτερη έλεξήγηση που θα μπορούσε κανείς νά κάνει σχετικά με την 'Αρχαιότητα.

Μιā άντανάκλαση του Ρωμαντισμού υπήρξε ίσως ή έπιστροφή προς τόν αὐτούσιο άνθρωπισμό για τόν όποιο ό μελωδικός Μωρίς ντε Γκερέν έσμίλεψε τόν θαυμάσιο Κένταυρό του. Καλύτερα από τόν 'Ανατόλ Φράνς, τόν 'Ιούλιο Λεμέτρο και τόν όλύμπιο ΛουΪ Μενάρ στα σκόρπια άποσπάσματα του, ό Πιέρ ΛουΪς μās παρουσιάζει ως ό μέγας 'Αρχιερέυς τών ειδωλολατρικών μύθων. Τή σαρκική, σά νά λέμε, τάση του προς ειδωλολατρεία, ή 'Α φ ρ ο δ ί τ η μās την έμφανίζει όλόκληρη. Γιατί, για νά ποῦμε την αλήθεια, ή έμπνευση του Πιέρ ΛουΪς δέ μοιάζει διόλου με την έμπνευση ένός Πλουτάρχου. 'Η 'Ελλάς του δέν είναι κείνη τών μεγάλων άνδρῶν. 'Αρχίζει ανάμεσα στα μυροβόλα πεῦκα του Εὐρώτα, χώρας τών νυμφῶν και τών άμαδρυάδων, για νά καταλήξει στο περιθώριο τής 'Ανθολογίας. 'Αλλά ό πομπήιος και γοητευτικός ειδωλολατρισμός μās συγκινεί πολὺ περισσότερο.

'Ο Ζεράρ ντε Νερεβάλ είχε ήδη άντιληφθεϊ ότι είναι σοφώτερο νά μπαίνει κανείς στην ουσία με τις λοξοδρομιές τής άγορās παρά περνώντας από τή στοά τών θεῶν. Δέν

είναι δοσμένο στον καθένα να γράφει την Προσευχή στην Ἀκρόπολη, την Ἀρχαία Πολιτεία, την Ψυχὴ καὶ τὸν Χορὸ ἢ τὸν Ἀλκιθιάδη. Ἐπειτα εἶναι ἕξ ἴσου δυνατόν νὰ μελετᾷ κανεὶς συμμένους πάνω στ'ἀρχαῖα μετάλλια, σὲ μιὰ κομψοτεχνικὴ ἀνάγλυφη δακτυλιδόπετρα ἢ καὶ στὰ διαζώματα τοῦ Παρθενώνα.

Ἔχω, σπῆτι μου, λεπτὰ ἀρχαῖα κεραμουργήματα, λάμπες ἀπὸ χῶμα ἢ ἀπὸ ἄργιλο, μερικὰ τῶν ὁποίων φέρουν ἐπάνω τους τὸ ὄνομα τοῦ κεραμουργοῦ σκαλισμένο με ὠραῖα ἑλληνικὰ γράμματα «μὲ τὶς πολυάριθμες συλλαβὲς» ὅπως λέγει ὁ Μπωντιέρ. Ἐνα ἀπὸ αὐτά, τὸ ὠραιότερο χωρὶς ἀμφιβολία, παίρνει τὸ σχῆμα ἐνὸς κομψοῦ ποδιοῦ, περιζωσμένου με τὸν θεῖο κόθορο, στὸ πέλμα τοῦ ὁποίου ὁ δεινὸς σωματοπλάστης χάραξε καλλιτεχνικὰ τὸ χαριτωμένο αὐτὸ ὄνομα, τὸ μόλις διακρινόμενο πιά σήμερα: Ἀλεξίμαχος. Τὰ γράμματά του εἶναι κάπως τρεμουλιαστά, ἀλλὰ οἱ τσακισμένες τους γραμμὲς με συγκινοῦν τόσο ὅσο κι ἓνας στίχος τῆς Ὀδύσσειας. Θᾶλεγε κανεὶς ὅτι πρόκειται γιὰ κάποια μικρὴ ἑταῖρα, Σταχτοπούτα τῆς Ἑλληνο-Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, δολοφονηθεῖσα τυχαία, ἓνα βράδυ ὀργίων, στὸ δρόμο τῆς Κανόπης. Δὲν χορταίνω νὰ τὴ βλέπω.

Ἐδοκίμασα συχνὰ παρόμοια εὐχαρίστηση ξαναδιαβάζοντας μερικὲς σελίδες τῆς Ἀφροδίτης, κάποια τραγούδια τῆς Βιλιτῶς ἢ ἀκόμα ἓνα ἀπὸ τὰ ἐξαισία κείνα διηγηματάκια, εἰκονίτσες στὴν παρουσίαση τῶν ὁποίων ὁ Πιέρ Λουῖς εἶνε ἀσύγκριτος καὶ τῆς ὁποίας οἱ Θεοὶ τοῦ ἐμπιστεύθηκαν τὸ μυστικόν.

Ἡ γεμάτη ἀπὸ ἥλιο αὐτὴ γλῶσσα, ἡ ἀποτελούμενη ἀπὸ σημεῖα σαφῆ καὶ κατηγορηματικά, περιντυμένα με χρώματα ἀπαλὰ καὶ πὸν σάμπως νὰ ξεγλυστρᾶν φαίνεται λαξευμένη με λέξεις ξεκολλημένες ἀπὸ ἀνάγλυφα κι ἀπὸ γράμματα ἀνήκοντα στ'ἀρχαῖα ἐπιγράμματα, με τὶς προαιώνιες ἐπιγραφές. Ἡ οὐσία τους εἶναι τέτοια πὸν σκάζουν σὰν φρούτα: Κόλλοι πολὺ σίγουροι, γαλάζια σταφύλια, ἄγρια σύκα.

Τὸ λιθογλυμένο αὐτὸ σχῆμα ὑποβάλλει τὸ οὐσιῶδες γιὰ τὴν ταιριαζέει, πάνω στὴν ἀπαλὴ ἄργιλο, μιὰ λέξη ἁρμονικὴ νὰ συμπληρώνεται με ὄνειροπολήσεις. Καὶ δὲν θὰ πεῖτε ὅτι, στὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς, ἡ Ἑλλάς τοῦ Πιέρ

Λουῖς εἶναι μιὰ Ἑλλάς φανταστική, μιὰ χώρα χιμαιρική καὶ οὐτοπιστική, τῆς ὁποίας οἱ σχέσεις πρὸς τὴν Ἀρχαιότητα εἶναι ὅ,τι οἱ ἐκτυπώσεις πρὸς τὰρχαία πρωτότυπα. Ὁ ποιητὴς ἀντι νάνασθήσει τὴν Ἱστορία, προτίμησε νὰ ξυπνήσει τὸν θρῦλο πού ἀποτελεῖ τὴν θεϊκὴ τῆς ἡχώ. Ὁραιότερος τὸν πιὸ ἀληθινός, ὁ θρῦλος πέφτει ἀπὸ τοὺς χυμούς τῆς Ἱστορίας καὶ ἀπὸ τὸ καθεὶ κατασκευάζει τὸ μέλι του. Μέλισσα, ἀπομυζᾷ καὶ τὰ πιὸ διαφορετικὰ ἄνθη, τοὺς πιερότερους σκολύμους (γαῖδουράγκαθα), τὰ πιὸ ἀπλάφυτά. Ὅλα τοῦ εἶναι καλὰ. Τὸ ἱστορικὸ ἐπεισόδιο, ὅπως καὶ οἱ πιὸ ἀσήμαντες κινήσεις, τὸ ἀληθινὸ πού γνωρίζει νὰ μεταβάλλει σὲ ἀπιθανότητα, τὸ ψεύτικο ἀπὸ τὸ ὁποῖο νομίζει ὅτι μπορεῖ νάντλήσει μιὰ βαθειὰ ἀλήθεια, τὸ γεγονός, τὸ χρονικὸ ἢ τὸ ἀνέκδοτο.

Ἡ Θ α ἰ ς καὶ τὸ Κ β ὀ Β ἄ ν τ ι ς βρίσκονται πιὸ κοντὰ στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ἀλλὰ μήπως εἶναι γι αὐτὸ καὶ περισσότερο ἀ λ η θ ι ν ἄ ;

Καὶ χωρὶς νᾶχουμε τὴν ἀξίωση νᾶγγίξουμε ἐδῶ τὸ βάθος αὐτὸ τοῦ ὁωμάντσου, στὴ συσσώρευση, στὴ λογικὴ καὶ στὴν ψυχολογίαν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα, ἐπὶ τέλους εἶναι πάντα ἀνθαίρετα, ἐννοοῦμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀτμόσφαιρα των, γι αὐτὴ των τὴν οὐσία. Μὲ τὴν βοήθεια μερικῶν χρωμοθειήσεων, τοιχογραφιῶν λεπτῶν καὶ πολύχρωμων, ὁ μεγάλος αὐτὸς μύστης δημιουργεῖ ἕνα περιβάλλο, θυμίζει μιὰ ἐποχὴ σὲ τρόπο τέτοιο, πού βλέπει κανεὶς νὰ περνᾷ ὁλόκληρη ἡ ἀρχαιότητα, γύρω ἀπὸ τὰ μυκηναϊκὰ δοχεῖα μὲ τὶς ὠραῖες πλευρές, τὶς κοσμημένους σὺν κάποιον τραγοῦδι τοῦ Ὀμήρου.

Τὶ ἐνδιαφέρει ἄλλωστε ἡ σοβαρότης τοῦ τόνου; Ἀνασαίνουμε τὰρώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴν Φ α ἰ δ ρ α τοῦ Ρακίνα ὅπως καὶ στὴν Ὁ ρ α ἰ α Ἑ λ ἔ ν η τοῦ Ὁφφεμπαχ. Πρόνειται ἀπλῶς περὶ μετατοπίσεως.

Ὁ Πιερ Λουῖς κινήγησε καὶ καθώρισε πρὸ πάντων μιὰ αἰώνια Ἑλλάδα: τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἡδονῆς! Γνωρίζει πολὺ καλὰ τὴν ἀξία τῆς λέξης αὐτῆς, προκειμένου περὶ ζητήματος ἑλληνισμοῦ. Ἡ χριστιανικὴ συστολὴ τὴν εἶχε γιὰ πολὺν καιρὸ σβύσει ἀπὸ τὸ εἰδωλολατρικὸ λεξιλόγιο χωρὶς ὅμως νὰ πετύχει καὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἐξολόθρευση της. Κάτω ἀπὸ τὶς ἀκαδημαϊκὰς πομπὰς τῶν ξεκαθαρισμένων μεταφράσεων καὶ τῶν παρεμβολῶν, μάν-

τενε κανείς ακόμα την θεία παρουσία του Έρωτος. Ο φίλος της φλογερής Βιλίτς, τον λύτρωσε μιά για πάντα από τὰ παιδιατικά δεσμά με τὰ όποια είχαν την άξίωση να τον σκλαβώσουν οι άνούσιοι και οι ήθικολόγοι. Χάρη σαυτόν τὰ φτερά του φύτρωσαν και πάλι, και βέλη ξαναστόλισαν τή μαδημένη ράχη του παμπόνηρου έφηβου.

Όλόκληρο τó έργο του είναι ένας ύμνος προς τή σάρκα, ή άπολογία του χαδιού και ό έπαινος του πόθου, ό πανηγυρικός του σχήματος, ό θρίαμβος της ώμορφιάς!

Τώρα άν ή σεμνοτυφία, πού δεν είναι σεμνότητα, ή ή ψευδαισθησία, πού δεν έχει τίποτε τó ευαίσθητο, άγριεύουν έν όνόματι της ψευτο-ήθικής, τίποτε τó φυσικώτερο. Άλλά όταν ό Ταγοϋφος σκεπάζει τó πρόσωπο μένα ύφος σεμνότυφο, δεν κλείνει παρά τó ένα μάτι και στραβοκοιτάζει με τάλλο.

Όστόσο ό Πιέρ Λουίς δεν είναι έπικούρειος. Δεν προτείνει διόλου τήν φυσιολογική άπόλαυση ώς τó άνώτερο καλό. Στόν ειδωλολατρισμό δεν βλέπει παρά τήν άρνηση, τήν έλλειψη της ιδέας της άμαρτίας. Τό άμάρτημα αυτό καθ' έαυτό είναι ένας παραλογισμός, ένα ήθικό τερατοέργημα πού άσημίζει τήν ανθρωπότητα. Τό να τó άρνεϊται κανείς είναι τó ίδιο σα να τó εξαφανίζει. Άνάγκη λοιπόν να τάρνηθει. Και τó άρνεϊται. Η ήδονή, ή άμοιβαία ροπή τών όντων του ένός προς τάλλο είναι ένας νόμος αιώνιος, στόν ίδιο βαθμό με τó νόμο της κλίσης. Ο Έρωτος είναι ό μόνος δεσπότης. Είναι ή κίνηση, ή ζωή Η ήδυπάθεια πού δεν είναι έλευθεριότητα, τὰ παιγνίδια του Έρωτα πού είναι καμιά φορά τραγικά μέσα στην φύση, δέ μπορούν να κρύβουν τίποτε τó πρόστυχο μέσα τους. «Είμαι άνθρωπος κι ό,τι ανθρώπινο δεν μου είναι ξένο». Η άμαρτία γεννήθηκε από τήν ιδέα μοναχά πού ό Χριστιανισμός σχημάτισε για τήν φιληδονία. Κατά τι ή ήθική του Πλάτωνα διαφέρει από τήν χριστιανική ήθική;

(Η συνέχεια στο έπόμενο)

ΠΑΝΟΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ
(ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ)

A. SCOUFFI.